

Vývojová psychologie

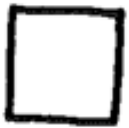
seminář

Osnova

- Vývoj kresby
- Projektivní funkce kresby
- Práce s kresbou z pohledu psychologa

X

O

3,4,5,6,7 let

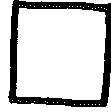
Kreslení geom. tvarů podle předlohy

3leté dítě
kreslí kruh

4leté
křížek

5leté
čtverec

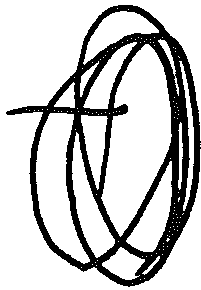

6leté
trojúhelník

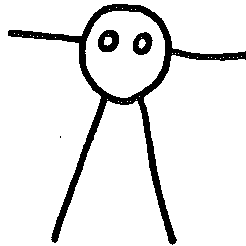

7leté
kosodélník

Kresba „pána“

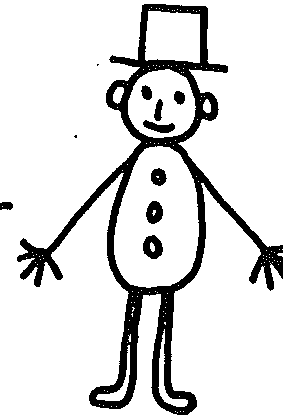
3leté dítě
nereálná kresba

4leté
hlavonožec

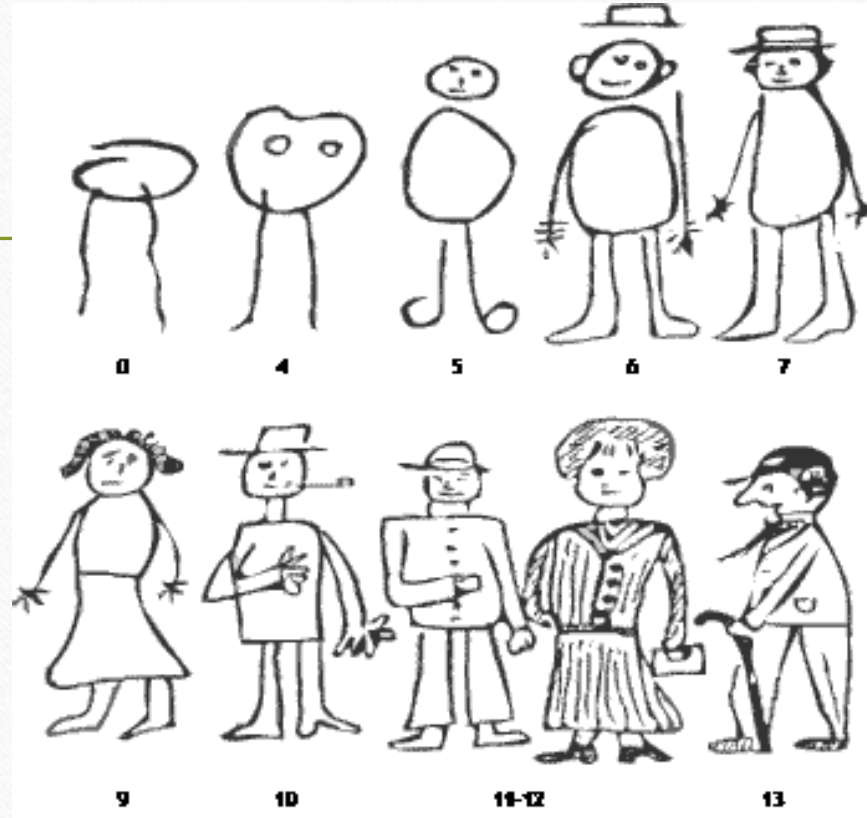

5leté
jen hlavní části těla
(trup)

6leté

ní
je
o

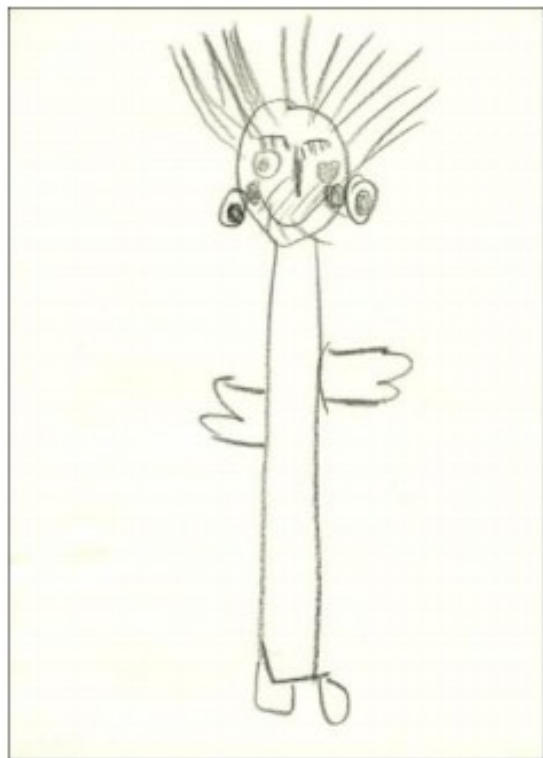
Otázka: „Můžu nakreslit plyšového psa, že je jako živý?“ Odpověď: „Ano.“ Výsledek: na obrázku je pes, kterého tatínek vede na vodítku na procházku. Na obrázku 15 byl jako první kreslený tatínek, potom chlapeček a pak maminka. Tatínek umístěn na levé straně výkresu, maminka napravo, chlapeček kreslen údajně doprostřed proto, že by se jinam nevešel. Tatínek venčí psa, který je na vodítku, protože prý rád utiká, psa ve skutečnosti rodina nemá – dítě vyjadřuje svoji touhu mít zvíře. Otec má kalhoty s kapsami, což může být znakem důležitosti. U maminky jsou zdůrazněné sekundární pohlavní znaky, má výrazné náušnice, dlouhé vlasy.

- 5 let

- 5 let

- 8 let

Obrázek 21: Postava; chlapec, 20 let

Obrázek 22: Postava; chlapec, 21 let

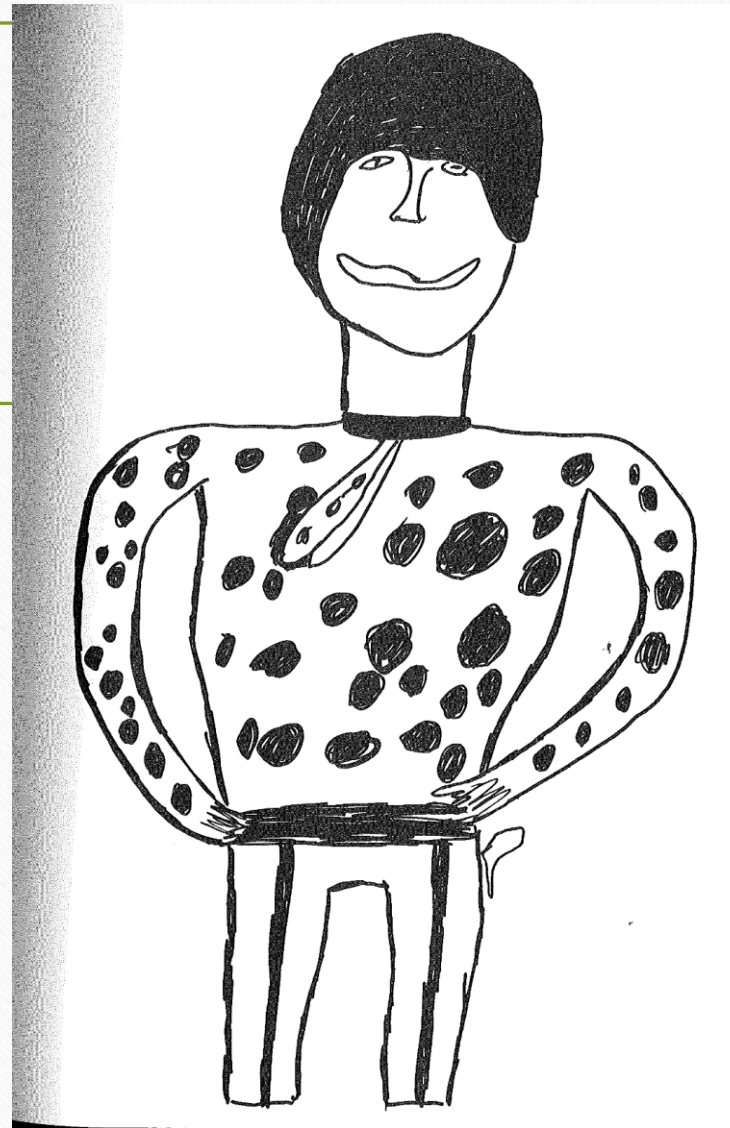

Obrázek 16: Kresba postavy; chlapec, 11 let

Obrázek 17: Kresba postavy; dívka, 9 let

Chlapec, 10let

problémy s chováním ve škole, zejm. předvádění se ve třídě.

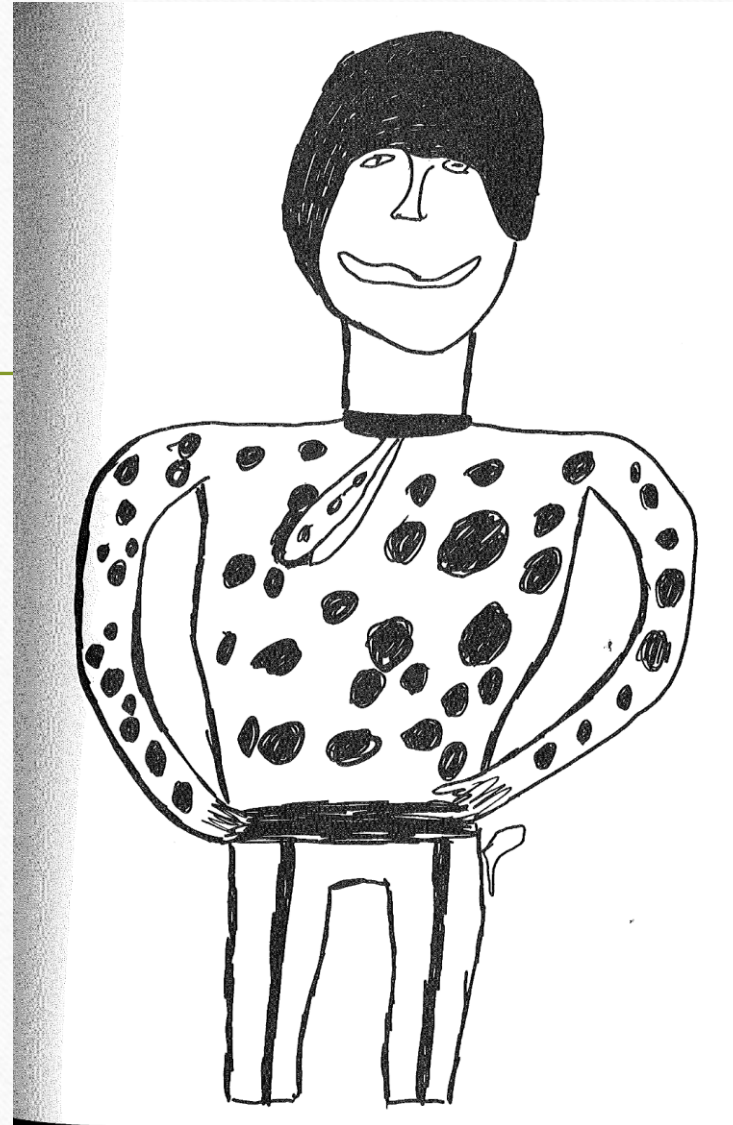
Velká postava: agresivita se slabou vnitřní kontrolou.

Zvětšená ústa, zbraň: další znaky agresivity

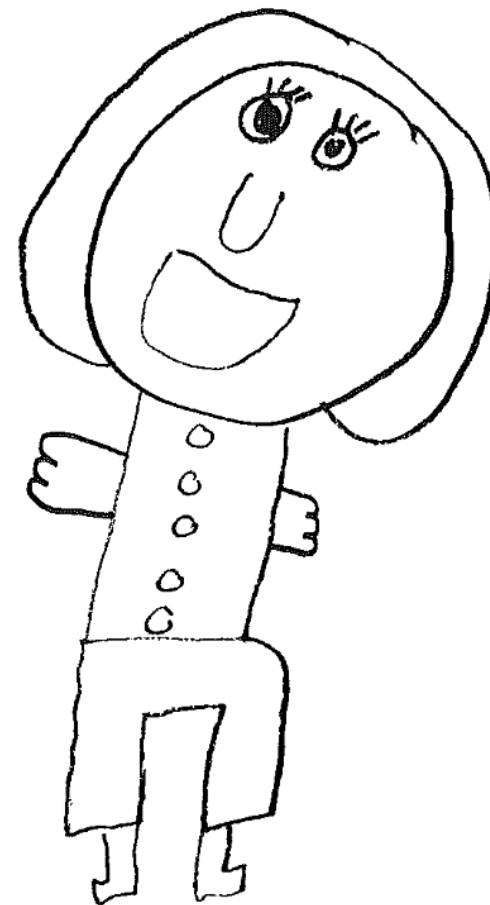
Ruce v bok: vzdorovitost.

Zdůrazněné vlasy: maskulinita

Postava se nevejde na papír:
impulsivní tendence, nadměrná aktivita

Dívka, 12 let

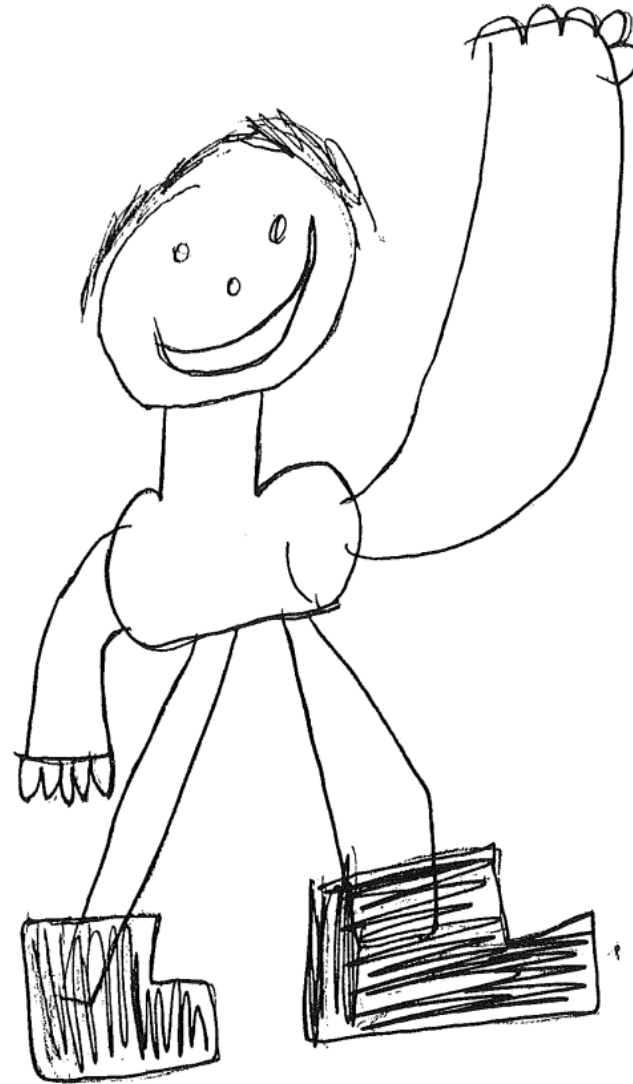
-
- podprůměrné IQ, má problémy v oblasti jazyka a řeči.
 - Velká hlava: cítí nedostačivost v oblasti intelektu, chtěla by být lepší
 - Zvětšená ústa: je si vědoma svého handikepu
 - Knoflíky: nadměrná závislost
 - Malé ruce a žádné paže: cítí se bezmocně ve smyslu své neschopnosti dosáhnout lepších výsledků

Chlapec, 6 let

-
- průměrné IQ, ale nedaří se mu ve škole, problémy v oblasti hrubé motoriky (obtížně hýbe rukama a nohama)
 - Zvětšená chodidla: potřeba bezpečí, problém v oblasti motoriky
 - Vystínovaná chodidla: úzkost spojená s problémy v této oblasti
 - Zvětšená paže: přeje si mít silnější a koordinovanější aby mohl chytit míč

„Nakresli člověka.“

Nakresli postavu opačného pohlaví na ďalší papír

-
- Analýza obsahu kresby – částí těla, hlavy, úst, nohou, oblečení a detailů.
 - Formální a strukturální aspekty kresby (pohyb, asymetrie, velikost, umístění, perspektiva, kvalita tahu).

Velikost postavy

- Normální velikost bývá 70 – 80 % plochy papíru.
- Velikost figury odráží míru sebevědomí a sebeoceny nebo touhu po uplatnění.
- **Malá postava:** úzkostné děti s pocitem nejistoty a nedostatečnosti, s neurotickými rysy. Malost postavy reflektuje jejich pocit nejistoty – takové děti se uvnitř cítí malé a nevýznamné. Občas otevřeně agresivní děti se špatným sebeobrazem kreslí malé postavy – okolí se jeví agresivní a nebojácné, uvnitř jsou tyto děti nejisté a úzkostné.
- **Velká postava:** děti se sklony k sebeprosazování, event. až k agresivnímu reagování, nedovedou se ovládat a podřít pravidlům, mají snahu nějak vyniknout. Občas i plaché děti kreslí velkou postavu - může se jednat o signál potíží v sebepojetí a ve vztazích s prostředím – dítě se cítí potlačované a bezvýznamné, chce být středem pozornosti a mít významnější pozici.
- Pozor: Velké postavy kreslí děti s potížemi v oblasti grafomotoriky (je to snazší), děti s ADHD syndromem (nedokáží si rozvrhnout prostor).

Nedostatečné nebo chybné spojení

- Může souviset s problémy sebepojetí
- Může svědčit pro poruchu pojetí vlastního tělového schématu
- Zejména v době dospívání nebo ve spojitosti s jinými problémy, např. poruchy hybnosti či sexuální zneužívání.
- Vyloučit, že se jedná o poruchu senzomotorické koordinace, hyperaktivitu a nepozornost, resp. lajdáctví a nedostatek motivace.

Chybění podstatných částí těla

- U dětí s emočními potížemi, problémy v sebepojetí a u dětí v akutní stresové situaci.
- Vynechání jako signál celkové únavy, vyčerpání, ale i bezradnosti a pocitu bezmoci, prázdnoty.
- Bývá to znak apatie či depresivního ladění, také u dětí se závažnou psychopatologií jako je schizofrenie, vzácněji u neurotických dětí.

Chybění podstatných částí těla

- **Ruce:** nejistota a obtíže při kontaktu s okolím (škola, domov, lidi obecně).
- **Paže:** dítě se cítí neschopné a bezmocné. Paže symbolizují moc a sílu a jejich vynechání představuje nedostatek právě moci a síly.
- **Nohy:** poskytují podporu tělu, jejich vynechání chápeme jako nedostatek podpory a nehybnost.
- **Chodidla:** dítě může pocítovat nedostatek jistoty a cítí se bezmocné.
- **Nos:** bývá považován za symbol usilování, jeho vynechání může ukazovat na pocit neschopnosti; astmatici taky někdy vynechávají nos.
- **Ústa:** orgán komunikace, jeho vynechání může naznačovat potíže ve vztahování se k druhým, astmatici taky někdy vynechávají ústa.
- **Trup:** odmítnutí vlastního těla, které je obtěžující a nepříjemné; porucha tělesného schématu (např. u schizofreniků); sexuální zneužívání.

Zdůraznění a přehánění

- Části těla, na které dítě znepokojuje bývají znázorněny jak přehnaně tak nedostatečně. Přehnaný důraz na část těla se projeví jejím zvětšením, zdůrazněnou linií, detailizováním apod. Kladení malého důrazu na část těla se projeví zmenšením této části ve srovnání s ostatními částmi těla, nedostatkem detailů nebo nakreslením části těla jemnou nebo nepřesnou linií.
- **Hlava**
 - Malé i velké hlavy kreslí jedinci, kteří cítí intelektovou nedostačivost, velké hlavy kreslí často jedinci, kteří si přejí být chytřejší nebo chtějí být úspěšnější.
 - Nápadně malá nebo asymetrická, s nápadnostmi obličeje bývá signál celkové nevyrovnanosti, emočních problémů, popř. komunikačních a adaptačních potíží.
 - Hlava jako centrum osobnosti – zobrazení jejích rysů může mít diagnostický význam:
 - **Zvýrazněné oči:** paranoidní rysy
 - **Prázdne oči:** porucha vztahů s okolím, nebo i u dětí s problémy v oblasti vizuálního zpracování podnětů
 - **Ústa:** děti s problémy v oblasti jazyka a řeči mohou ústa zvýraznit jejich zvětšením nebo důraznější linií, také velmi závislé děti zdůrazňují ústa
 - Zdůrazněná ústa také u jedinců s problémy v autoregulaci, nedokážou ovládat své potřeby a odložit jejich uspokojení.
 - Nápadně velké a zdůrazněné rysy obličeje: potřeba být středem pozornosti, upoutávat zájem okolí.
 - Nenápadné, malé a potlačené rysy obličeje: úzkost, pocity nejistoty vlastního významu, méněcennost.

-
- **Nos:** zvýrazněn někdy u dětí s astmatickými problémy (nebo i opak – vynechán)
 - **Zuby:** agrese
 - **Uši:** zdůraznění u jedinců podezřívavých, u dětí s problémy v oblasti sluchu
 - **Trup**
 - příliš úzký nebo nadměrně velký a neforemný: u dětí s neadekvátním vztahem ke svému tělu a k tělesným procesům.
 - infantilní provedení, zvýraznění mužských či ženských znaků: nejistota v identifikaci s odpovídající genderovou rolí – to platí až u starších, dospívajících dětí.
 - **sexuální orgány:** může být znak sexuálního zneužívání (např. pokud 6letá dívka věnuje pozornost právě této oblasti v kresbě), znak celkové úzkosti, chabé kontroly, někdy uváděn jako znak agrese.
 - **Pupík a knoflíky:** závislost, časté u dětí až do mladšího školního věku – což je normální. Po 6. roce věku jeho přítomnost v kresbě naznačuje na problém v oblasti přílišné závislosti.

Paže a ruce

- Spojují člověka s jeho okolím
- Nápadně krátké nebo deformované paže a ruce mohou signalizovat komunikační problémy, nejistotu a strach z kontaktu s lidmi, even. pocit bezmoci.
- Nápadně velké paže a ruce vyjadřují agresivitu nebo latentní touhu po moci, potřebu ovládat a získat dominantní pozici. Takto se může projevit i vytěsněná potřeba.

Nohy

- Symbol rovnováhy a opory těla, stabilizují jeho polohu na tomto světě.
- **Chybí nebo jsou zdeformované:** nejistota, nezakotvenost, problémy v sebepojetí, potíže v uplatnění a nestabilitu rolí v nějaké sociální skupině či obecně.
- Platí i tehdy, pokud postava nestojí na zemi a vlaje v prostoru.
- **Šikmá poloha:** taktéž projev organicity.
- **Velké nohy či chodidla:** touha po bezpečí.

-
- https://www.ted.com/talks/sunni_brown?language=cs#t-326124